

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2025–2028

rok akademicki 2026/27

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	PEDAGOGIKA SPECJALNA
Kod przedmiotu*	L11
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Wydział Filologiczny Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Pedagogiki
Kierunek studiów	Logopedia z nauczaniem języka polskiego jako obcego
Poziom studiów	Studia I stopnia
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne, niestacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok II, semestr 3
Rodzaj przedmiotu	Obowiązkowy – z bloku B.2 PEDAGOGIKA (1), (3)
Język wykładowy	Język polski
Koordinator	Dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr Izabela Marczykowska Dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak

(1) – załącznik nr 1 Dz. U. 2019, poz. 1450

(3) – załącznik nr 3 Dz. U. 2019, poz. 1450

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Se- mestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (ja- kie?)	Liczba pkt. ECTS
3	15	15	-	-	-	-	-	-	2

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku): Egzamin

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Brak wymagań wstępnych

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**3.1 Cele przedmiotu**

C1	Przygotowanie pedagogiczne studentów do wykonywania zawodu nauczyciela
C2	Przygotowanie studentów do adekwatnego reagowania na potrzeby uczniów
C3	Przygotowanie studentów do współpracy ze środowiskiem rodzinnym i lokalnym

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych
STUDENT ZNA I ROZUMIE:		
EK_01	Pedagogikę jako dyscyplinę naukową: umiejscowienie pedagogiki wśród dziedzin nauk społecznych i humanistycznych, zakresy pedagogiki, paradygmaty pedagogiczne, podstawowe pojęcia pedagogiczne, w tym wychowania, kształcenia, edukacji i samowychowania	B.2.W1 (3)
EK_02	zasady pracy opiekuńczo-wychowawczej nauczyciela: obowiązki nauczyciela jako wychowawcy klasy, metodykę pracy wychowawczej, program pracy wychowawczej, style kierowania klasą, ład i dyscyplinę, poszanowanie godności dziecka, ucznia lub wychowanka, różnicowanie, indywidualizację i personalizację pracy z uczniami, funkcjonowanie klasy szkolnej jako grupy społecznej, procesy społeczne w klasie, rozwiązywanie konfliktów w klasie lub grupie wychowawczej, animowanie życia społeczno-kulturalnego klasy, wspieranie samorządności i autonomii uczniów, rozwijanie u dzieci, uczniów lub wychowanków kompetencji komunikacyjnych i umiejętności społecznych niezbędnych do nawiązywania poprawnych relacji; pojęcia integracji i inkluzji; sytuację dziecka z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną w szkole ogólnodostępnej, problemy dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i ich funkcjonowanie, problemy dzieci zaniedbanych i pozbawionych opieki oraz szkolną sytuację dzieci z doświadczeniem migracyjnym; problematykę dziecka w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej; zagrożenia dzieci i młodzieży: zjawiska agresji i przemocy, w tym agresji elektronicznej, oraz uzależnień, w tym od środków psychoaktywnych i komputera, a także zagadnienia związane z grupami nieformalnymi, podkulturami młodzieżowymi i sektami	B.2.W.4 (1)
EK_03	sytuację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: specjalne potrzeby edukacyjne uczniów i ich uwarunkowania (zakres diagnozy funkcjonalnej, metody i narzędzia stosowane w diagnozie), konieczność dostosowywania procesu kształcenia do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów (projektowanie wsparcia, konstruowanie indywidualnych programów) oraz tematykę oceny skuteczności wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	B.2.W5 (1)
EK_04	zasady pracy z uczniem z trudnościami w uczeniu się; przyczyny i przejawy trudności w uczeniu się, zapobieganie trudnościami w uczeniu się i ich wczesne wykrywanie, specyficzne trudności w uczeniu się – dysleksja, dysgrafia, dysortografia i dyskalkulia oraz trudności w uczeniu się wynikające z dysfunkcji sfery percepcyjno-motorycznej oraz zaburzeń rozwoju zdolności, w tym językowych i arytmetycznych, i sposoby ich przezwyciężania; zasady dokonywania diagnozy nauczycielskiej i techniki diagnostyczne w pedagogice	B.2.W6 (1)
W ZAKRESIE UMIEJĘTNOŚCI ABSOLWENT POTRAFI:		
EK_05	zaprojektować podstawowe zajęcia opiekuńczo-wychowawcze	B.2.U3 (3)

EK_06	zaprojektować działania profilaktyczne w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty	B.2.U4 (3)
EK_07	zdiagnozować potrzeby edukacyjne ucznia i zaprojektować dla niego odpowiednie wsparcie	B.2.U6 (1)
EK_08	określić przybliżony potencjał ucznia i doradzić mu ścieżkę rozwoju	B.2.U7 (1)
W ZAKRESIE KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH ABSOLWENT JEST GOTÓW DO:		
EK_09	okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy	B.2.K1 (3) B.2.K1 (1)
EK_10	samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej	B.2.K3 (3) B.2.K3 (1)
EK_11	współpracy z nauczycielami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy	B.2.K4 (3) B.2.K4 (1)

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Geneza pedagogiki specjalnej, modelowe strategie, paradygmaty współczesnej pedagogiki specjalnej.
Uszkodzenie – niepełnosprawność – upośledzenie funkcjonowania społecznego. Wyjaśnienia terminologiczne i współczesne klasyfikacje niepełnosprawności.
Miejsce pedagogiki specjalnej w systemie nauk o człowieku, w systemie nauk pedagogicznych i jej powiązania z innymi dyscyplinami naukowymi. Działy i dziedziny pedagogiki specjalnej. Rozszerzanie się zakresu pedagogiki specjalnej.
Przedmiot i podmiot pedagogiki specjalnej. Współczesne koncepcje pedagogiki specjalnej – umiejscowienie problemów osób z niepełnosprawnością w podmiotowej, integracyjnej i normalizacyjnej perspektywie życia, rozwoju, zaspokajania specjalnych potrzeb. Problemy autonomii, integracji społecznej i normalizacji życia osób z niepełnosprawnością w środowisku – uprzedzenia i stereotypy.
Wsparcie społeczne i systemowe działania społecznego wsparcia w opiece i terapii, rehabilitacji osób z niepełnosprawnością. Wsparcie wczesnorozwojowe (WI, WWR) – założenia, podstawa prawna. Problemy poradnictwa w procesie rehabilitacji osób z niepełnosprawnością.
Kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów z niepełnosprawnością – rozwiązania prawne i organizacyjne. Integracja szkolna a inkluzja/edukacja włączająca.

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych oraz warsztatowych

Treści merytoryczne ćwiczeń audytoryjnych
Rodzina wobec niepełnosprawności dziecka – postawy rodzicielskie, proces adaptowania się do niepełnosprawności, wybrane problemy opieki i wychowania dziecka z niepełnosprawnością.
Diagnoza funkcjonalna i pomoc psychologiczno-pedagogiczna w placówkach ogólnodostępnych. Rozwiązania prawne i organizacyjne. Projektowanie wsparcia, konstruowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych.
Pedagogika osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Funkcjonowanie społeczne i szkolne dzieci i uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
Konsekwencje społeczne i sytuacja szkolna uczniów: zaniedbanych i pozbawionych opieki, z doświadczeniem migracyjnym, będących w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej.
Zagrożenia dzieci i młodzieży: zjawisko bullyngu, w tym cyberprzemoc, uzależnienia behawioralne i od środków psychoaktywnych.
Surpedagogika – edukacja i rehabilitacja uczniów niesłyszących i słabosłyszących. Możliwości rozwoju mowy i języka w grupie uczniów z uszkodzonym ubytkiem słuchu.
Tyflopedagogika – edukacja i rehabilitacja uczniów niewidomych i słabowidzących. Elementy tyflogopedii.
Pedagogika osób z niepełnosprawnością ruchową. Choroba przewlekła i jej konsekwencje psychospołeczne dla funkcjonowania w placówkach edukacyjnych.
Specyficzne trudności w uczeniu się. Zasady pracy z uczniem z trudnościami w uczeniu się; przyczyny i przejawy trudności w uczeniu się, w tym specyficznych trudności w uczeniu się, zapobieganie trudnościom w uczeniu się i ich wczesne wykrywanie.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład:

- metoda podająca,
- z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej

Ćwiczenia:

- praca w grupach,
- filmy, analiza nagrań,
- dyskusja

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	Test egzaminacyjny Obserwacja ciągła w czasie ćwiczeń	w ćw.
EK_02	Test egzaminacyjny Ocena bieżąca w czasie wykonywania zadań, ocena głosów w dyskusji, prezentacji, krótkich wystąpień	w ćw.
EK_03	Test egzaminacyjny Ocena bieżąca w czasie wykonywania zadań, ocena głosów w dyskusji, prezentacji, krótkich wystąpień	w ćw.
EK_04	Test egzaminacyjny Ocena bieżąca w czasie wykonywania zadań, ocena głosów w dyskusji, prezentacji, krótkich wystąpień	w ćw.
EK_05	Obserwacja ciągła w czasie zajęć Ocena ćwiczeń i projektów przygotowywanych w trakcie zajęć i w ramach samokształcenia	ćw.
EK_06	Obserwacja ciągła w czasie zajęć	ćw.

	Ocena ćwiczeń i projektów przygotowywanych w trakcie zajęć i w ramach samokształcenia	
EK_07	Obserwacja ciągła w czasie zajęć Ocena ćwiczeń i projektów przygotowywanych w trakcie zajęć i w ramach samokształcenia	ćw.
EK_08	Obserwacja ciągła w czasie zajęć Ocena ćwiczeń i projektów przygotowywanych w trakcie zajęć i w ramach samokształcenia	ćw.
EK_09	Obserwacja ciągła w czasie zajęć	ćw.
EK_10	Obserwacja ciągła w czasie zajęć	ćw.
EK_11	Obserwacja ciągła w czasie zajęć	ćw.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykład:

- aktywny udział w wykładach i w dyskusjach po wykładzie
- czytanie zadanej literatury

wiedza z wykładu sprawdzana jest także podczas ćwiczeń

Ćwiczenia:

Zaliczenie z oceną, ocena końcowa jest wypadkową ocen cząstkowych, które student otrzymuje za:

- Zadania wykonywane na zajęciach (waga 1)
- Aktywny udział w zajęciach – jedna ocena za cały semestr (waga 2)
- Opracowanie referatu z prezentacją multimedialną treści (waga 3)

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, analiza literatury przedmiotu, opracowanie referatu/przygotowanie prezentacji)	25
SUMA GODZIN	60
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- Chrzanowska I. (2015). *Pedagogika specjalna: od tradycji do współczesności*. Kraków: Impuls.
- Dykcik W. (red.). (2010). *Pedagogika specjalna*. Poznań: UAM.
- Krupa B., Sowa J. (2021). *Pedagogika specjalna. Zarys tematyki*. Rzeszów: Wydawnictwo Oświatowe FOSZE.
- Smith D. D. (red.). (2009). *Pedagogika specjalna. Podręcznik akademicki*, t.1, t. 2. Warszawa: PWN.

Literatura uzupełniająca:

- Armstrong D., Armstrong A. C., Spandagou I. (2011). Inclusion: by choice or by chance?, *International Journal of Inclusive Education*, 15(1), 29-39.
- Kijak R., Podgórska-Jachnik D., Stec K. (2020). *Niepełnosprawność. Wyzwania. Praca socjalna*. Warszawa: Difin.
- Obuchowska I. (red.). (2008). *Dziecko niepełnosprawne w rodzinie*. Warszawa: WSiP.
- *Special educational needs and disability code of practice: 0 to 25 years. Statutory guidance for organisations which work with and support children and young people who have special educational needs or disabilities*, (2015). Department for Education & Department of Health.
- Zaborniak-Sobczak M., (2021). *Quo vadis polska edukacja? Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w doświadczeniach i opiniach nauczycieli Podkarpacia: wybrane problemy*. Rzeszów: UR.
- Zaborniak-Sobczak M., Bieńkowska K.I., Grot-Mrozicka M. (2021). *Wsparcie wczesno-rozwojowe dzieci z uszkodzeniem słuchu i ich rodzin*, W: *Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci: konteksty teoretyczne i praktyczne rozwiązania*, K. Plutecka, A.K. Czyż (red.nauk.), Kraków: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, s. 199-229.

Wybrane przez studenta wg zainteresowań ARTYKUŁY z czasopism:

- Człowiek-Niepełnosprawność-Społeczeństwo
- <https://cnsonline.pl/resources/html/cms/MAINPAGE>
- Niepełnosprawność. Dyskursy pedagogiki specjalnej
- WWW.niepelnosprawnosc.ug.edu.pl
- Niepełnosprawność i Rehabilitacja
- [Kwartalnik Niepełnosprawność i Rehabilitacja | IPiSS](http://Kwartalnik.Niepelnosprawnosci.i.Rehabilitacja.IPiSS)

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej